

Володимир Подрига

«ЖИВОЇ ПАМ'ЯТІ БАГАТТЯ»: ДО 70-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПОЕТА ПЕТРА ЛИНОВИЦЬКОГО

Писати про літераторів, які так і не розкрили на повну силу свого таланту, – важко. Важко тому, що в повсякденній метушні забуваємо про тих, хто швидше, ніж ми, визрівав духовно й намагався у своїх творах накреслювати шляхи подолання духовного зубожіння, стереотипів радянського мислення та свідомості рабів. Одним із таких «будителів» національної пам'яті в час бурхливих історичних подій на початку 1990-х років був Петро Линовицький, постать доволі помітна серед оржицької громади.

Про життєвий та творчий шлях Петра Линовицького написано мало. Це біографічні довідки у виданнях «Письменники Радянської України», «Письменники Полтавщини», збірках поезій «Оржиця», «Зоряна далечинь», антології поезії «Калинове гроно», журналах «Криниця», «Добромисл»; есе в праці Петра Ротача «Колоски з літературної ниви»; рецензії на твори поета пера Леоніда Горлача, Василя Захарченка, Олексія Пінчука, Валерія Шпака. Зважаючи на поки що незначну увагу літературознавців та краєзнавців до поета-краянина, нагадаємо віхи його життя й проаналізуємо основні сегменти творчості.

Народився Петро Павлович Линовицький у родині залізничника та сільської вчительки 12 липня 1943 року в селі Паризька Комуна Гребінківського району Полтавської області. Рідний край, природу згодом опоетизував у віршах «За моєю хатою», «Нарешті хмари попливли», «Перемога», «Щастя», «Петрові батоги», «Жива вода», «Чорнухи», циклах «Зустріч з матір'ю», «Оржиця», поемі «Коріння грому», акцентуючи на любові до рідних, земляків.

На долю хлопця випали жахи війни, післявоєнна розруха, голодний 1947-й, нестатки наступних років, які він стійко долав, мужніючи. Про дитинство у вірші «Я родом з війни» написав так: *«Я родом з війни, / де поля корчуваті, / де ріки криваві / і небо порепане... / Там вітер*

учадів, / і сонце хиталось, / й мертва дорога / свинцем поросла» [3, с. 25].

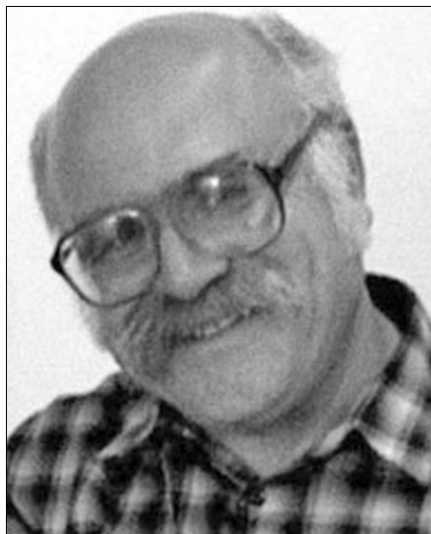
Перші уроки доброти отримав від бабусі, яка дбала про свого внука, навчала любити людей, розуміти природу, бути правдивим, працьовитим. Ось як писав про неї в автобіографії: «Багатила мене любов'ю до рідного поля баба – співучої душі людина» (цит. за [10, с. 293]). Її образ увічнив у поезії «Петрові батоги». Діалог внука та бабусі – вдалий прийом, за допомогою якого лірик увиразнив мотив зв'язку поклонінь, передачі та переймання досвіду, неперервного буття українського народу.

Закінчивши Гребінківську десятирічку, мріяв стати студентом вузу, але через низку обставин її реалізувати не вдалося, тому працював різноробочим на новобудові в Кривому Розі, учителю-

вав. Згодом вступив на історико-літературний факультет Черкаського педагогічного інституту, але припинив навчання через службу в армії. Демобілізувавшись 1963 року, працював у районних, обласних газетах Черкащини, міських часописах Кіровограда, Черкас. Навчався на відділенні редагування масової літератури Українського поліграфічного інституту імені Івана Федорова, який закінчив 1969 року.

Вірші почав писати рано, а усвідомлено – лише на початку 1963 року, точніше, як сам зізнавався, 6 лютого 1963 року, коли створив присвяту Григорові Тютюннику «Над Ташанню» [10, с. 293]. Його перші проби пера схвально оцінив корифей українського поетичного слова Павло Тичина.

Із 1962 року в черкаській («Молодь Черкащини»), а з 1965 року в республіканській пресі («Дніпро», «Літературна Україна») з'являються твори Петра Линовицького. Пізніше друкувався в газетах «Комсомолец Полтавщини», «Літературна Полтавщина», альманахах «Березиль», «Добромисл», «Криниця» тощо.

Петро Линовицький (1943–2002),
письменник, журналіст, редактор

Він автор п'яти поетичних збірок: «Оржиця» (1969), «Громаденки» (1973), «Зоряна далечинь» (1975), «Свято надії» (1977), «Живої пам'яті багаття» (1988). Була ще одна книга віршів – «Амплітуди», упорядкована та подана до друку 1970 року, проте через цензурні перепони вона так і не видана. 1970 року Петро Линовицький обраний членом Спілки письменників СРСР.

Одним із магістральних мотивів ліричного доробку поета є любов до людини, праці, природи. У творах «Проба на справжність», «Коли проміння землі залива», «Гасло», «Як звично виходите ви зі світанку», «Мені багато на землі...» він мислить по-філософськи, пов'язуючи воєдино буденні справи людини і її прагнення до духовних висот. Окрім мотиву праці як мірила справжньої людини, праці як свята, розробив також теми єдності людей та їх зв'язку з ритмами Космосу, людинолюбства, дружби, краси, пам'яті, замилювання природою, що стали провідними складовими його творчості.

У вірші «Мені багато на землі...» втілює лейтмотив власного життя, акцентувавши, що людина повинна вміти відчувати красу, жити в гармонії з природою, берегти дружбу, наполегливо працювати, пам'ятати про минуле: *«Мені багато на землі, / багато не треба: / Щоб озивались журавлі / з нічного неба, / щоб наливалася ріка, / як сила духа, / щоб зустрічалася рука, / з рукою друга, / щоб сонце сходило з роси / на життєвому полі, / щоб люди прагнули краси, / як хліба-солі, / щоб розквітало по творах / пісень завзяття / і зріло пам'яті у серцях / живе багаття»* [2, с. 3].

Улітку 1987 року Петро Линовицький з родиною приїхав на Оржиччину, де мешкав спочатку в селі Старий Іржавець, а потім – в Оржиці. Тут працював учителем російської літератури; в редакції районної газети «Ленінське слово» (згодом «Оржиччина») – журналістом, завідувачем відділу листів, заступником редактора; редактором та диктором місцевого радіомовлення; головою районної ради голів комітетів профспілок працівників культури тощо.

Письменник був здібним організатором громадського життя, що запульсувало наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років в Оржицькому краї по-особливому. За його участі заснувалися місцевий осередок «Просвіти» та районне відділення організації «Спілка Чорнобиль». До редакції газети приходили не лише скривджені чиновниками земляки, шукаючи правду, а й ті оржиччани, які намагалися протистояти рутині життя. Усім їм приділяв увагу, допомагав, чим міг.

На Оржиччині Петро Линовицький ство-

рив десятки публіцистичних нарисів, статей, що свідчать про непересічність його таланту, демократичність поглядів, повагу до людини, принциповість та відданість ідеалам людяності. Писав багато про те, що вимагало тверезої неупередженої оцінки, миттєвої реакції. Тому на шпальтах районної газети вмещав по кілька матеріалів, якийсь із них підписуючи псевдонімом – П. Купалин, Петро Купалин.

Серед поезій, написаних на Оржиччині, назовемо такі: «Добрий день», «Мир тобі, хато», «Про щастя», «Вишня й калина», «Заїхати б світ за очі». У них опрацьовано мотив любові до рідного краю, кохання, щастя людини, мрій про відпочинок душі людини від щоденної метушні та єднання з природою. На слова віршів Петра Линовицького місцевий самодіяльний композитор Анатолій Шевченко створив пісні «Подаруй усмішку», «Сонячна тополя», що одразу полюбилися слухачам.

На сторінках районної газети друкував і нові вірші («Слався у віках», «Вічний вогонь», «Де хліб і сіль», «Пісня», «Світлиця Висоцького», «Щастям дані», «Тарасове чоло», «Діалектика Шевченка»), і поезії різних років. Читачі змогли ознайомитися з циклами «Зустріч з матір'ю», «Оржиця», а також окремими творами зі збірок поезій. Публікуючи цикл «Оржиця», Петро Линовицький зазначив, що через втручання цензорів він був спотворений і таким уміщений в однойменну збірку творів 1969 року, а тому настав час надрукувати його в первісному вигляді. В оржицькій газеті вперше оприлюднив поеми «Коріння грому», «Чорна долина», провідними мотивами яких є любов до України, визволення народу з рабства, протистояння тиранії.

Аналізуючи вірші різного часу, варто відмітити, що з перемінами в суспільстві змінювався і світогляд поета, він менше писав на дозволені радянською ідеологією теми, а частіше міркував про проблеми рідного невольного народу, його мову, традиції, культуру, намагаючись відроджувати поскрибовану радянською ідеологією свідомість співвітчизників.

Поет не приховував свого минулого, був чесний із читачем. У поемі «Коріння грому» щиро зізнався, що жив, як усі, писав про те, про що мав писати в умовах радянської цензури: *«І я про Леніна писав – / а що тоді я, згрішний, знав»* [4, с. 2]. У цих рядках – незамулена совість поета, який промовляє без лукавства.

Петро Линовицький створив низку віршів патріотичного спрямування, у яких підніс свій голос за Україну, за знедолений народ. Так, у поезії «Повертайся в Україну!» закликав земляків повернутися з інших країн, відроджуватися з непам'яті, вириватися з неволі. Завдан-

ня поета – достукатись до свідомості кожного, змусити мислити й духовно зростати, *«щоб не ніколи, не колись, / а нині стали ми людьми!»* [7, с. 1]. У вірші «Ти є навик!» ліричний герой звіряється в любові до України, без якої не мислить свого життя.

У поезії «Над виром», присвяченій Павлові Тичині, Петро Линовицький осмислив долю поета в тоталітарну добу, підніс свій голос на захист зламаного життя, понівеченої творчості, вихолощеної тоталітарною ідеологією душі: *«Ми геніїв не вмiли берегти. / Напевне, ще не вмiємо і нині. / А як летiти в зоряні світи / печально геніальному Тичині? / Спiвала сива стежка на город, / iшли мобілізовані тополі, / на бурячищі пізньому народ / у пучки дихав нахолі, / у клопiт надав сонячний кларнет, / пересихали арфи тополіні, / і часу темного державний лет / ламав крило космічному Тичині»* [5, с. 4]. У цих рядках не лише гірка правда про спотворене життя обдарованого поета, а й нагадування про зламану радянсько-більшовицькою системою долю всього талановитого і працьовитого українського народу.

Також Петро Линовицький був майстерним оглядачем письменства, щирим та вимогливим критиком, доброзичливим рецензентом. Серед його кращих літературознавчих праць варто назвати есе «Надія Хоменко», статтю про поета-земляка Івана Гончаренка «Співець землі полтавської», нарис «Чарівник довічної сполуки», присвячений Михайлові Старицькому, рецензію «Урок праці й любові» на книгу Петра Мостового «Світанки над Сулою», відзив «Про старшого мова» на збірку поезій Федора Гаріна «Червоні сполохи» тощо.

На початку 1993 року Петро Линовицький переїхав до Гребінки, де працював редактором місцевого радіомовлення, брав участь у громадсько-політичному житті краю, України, писав поетичні твори.

Із 1994 року й до кінця життя він мешкав у Черкасах, які опоетизував у низці творів різного часу («Чаїна пісня», «Ходить осінь по Черкасах», «Черкаси»), наголосивши на неповторній природі (Дніпрових кручах, водному роздоллі), топосах (бруківці, ліхтарях, садові, деревах).

Тут редагував газету «Тарасові джерела», книги черкаських письменників, брав участь у розвитку літератури міста, сприяв виданню місцевого журналу «Наша справа» та альманаху «Холодний Яр» тощо. А ще ледь животів, намагаючись не втратити оптимізму, віри в краще майбутнє України, самотужки виховував онука Павла.

У віршах останнього періоду творчості струменить почуття болю за Україну, за рідний народ, який опинився в скрутному становищі. Уболіваючи за обкрадених владою співвітчизників, кризу духовності, акцентував і на своїх поневіряннях. Проте поет вірив у відродження нації, розвиток духовності, мови, культури народу.

Петро Линовицький, не оправившись після жорстоких життєвих потрясінь (смерті доньки, зради рідних та друзів), ховаючись від кредиторів, потерпаючи від самотності та прогресуючої хвороби, помер 16 квітня 2002 року в місті Черкасах, де й похований.

Література

1. Линовицький Петро. Громаденки [поєми, сонети, секстини] / Петро Линовицький. – Дніпропетровськ : Промінь, 1973. – 68 с.
2. Линовицький Петро. Живої пам'яті багаття [поезії] / Петро Линовицький. – К. : Рад. письменник, 1988. – 88 с.
3. Линовицький Петро. Зоряна далечінь [поезії] / Петро Линовицький. – К. : Рад. письменник, 1975. – 60 с.
4. Линовицький Петро. Коріння грому [поєма] / Петро Линовицький // Оржиччина. – 1992. – 23 вересня. – С. 2.
5. Линовицький Петро. Над виром [вірш] / Петро Линовицький // Ленінське слово. – 1991. – 26 січня. – С. 4.
6. Линовицький Петро. Оржиця [поезії] / Петро Линовицький. – Дніпропетровськ : Промінь, 1969. – 62 с.
7. Линовицький Петро. Повертайся в Україну! [вірш] / Петро Линовицький // Оржиччина. – 1991. – 30 листопада. – С. 1.
8. Линовицький Петро. Свято надії [вірші та поєми] / Петро Линовицький. – Дніпропетровськ : Промінь, 1977. – 64 с.
9. Петро Линовицький [некролог] // Літературна Україна. – 2002. – 8 травня. – С. 8.
10. Ротач Петро. Петро Линовицький // Ротач Петро. Колоски з літературної ниви / Петро Ротач. – Полтава : Полтавський літератор, 1999. – С. 292–295.

